

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatelj na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadst.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ineproste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Delavsko varstvo in novela k obtemu državljanškemu zakoniku.

Zadnja novela k obtemu državljanškemu zakoniku, ki je izšla po § 14 dne 19. marca 1916, obseza nekaj važnih določb o službeni pogodbi in o pogodbi s prevzemniki dela. Razlika med obema pogodbama je nekako tale: Pri službeni pogodbi velja trajno službeno razmerje med podjetnikom in delavcem ali nastavljenecem; delo se vrši pod vodstvom in z delodajalčevimi delovnimi pomočki; delavec je osebno dolžan delati, kar ima delodajalec pravico zahtevati; uspeh in neuspeh dela gre na račun delodajalca; delavec se mora podvreči organizaciji obrata. Pri pogodbi o prevzemu dela se pa obveže delavec samo, da opravi delo s svojimi pomočki, delavec prevzame odgovornost za izvršitev prevzetega dela in riziko, če delo ponesreči. Delo lahko izvršuje sam ali pa najame druge osebe, da ga izvrše. Obkratkom bi to povedali: službena pogodba se tiče delavcev v tvornicah ali v delavnicah, pogodba o prevzemu dela pa podnajemnikov in delavcev, ki delajo na domu za tovarnarja ali podjetnika. Pri službeni pogodbi je delodajalec interesiran, da delavec dovolj izrablja čas; pri pogodbi s prevzemalci se pa interesira podjetnik le za izdelek, jeli dober ali je skvarjen. Pri akordnem delavcu sta pač nekako spojeni službena in prevzemna pogodba, pravzaprav je pa akordno delo le drugačna oblika meznega dela; namesto da bi računali mezdno po času, jo računajo po kosih.

Glede plačila za delo nam prinaša novela nekaj socialno-politiških določb, ki niso brez važnosti. Ena določba se tiče delavčeve plače, kadar brez svoje zares upravičene krivde ne more nadaljevati dela. Tak slučaj utegnejo nastopiti, če delavec oboli ali se mu pripeti nezgoda, če ga kliče sodnija, mora k vojakom, ali če ne more zaradi prometnih ovir priti pravočasno v obrat.

Obrtni red nima za take slučaje nikakršnih določil. Vobče dobi delavec, kadar oboli, mezdno izplačano do dneva obojenja. Med boleznijo je odvisen le od bolnišnice. Ker se pa bolniščina izplačuje naknadno, se utegne pripetiti, da nima bolnik nekaj dni nobenih pomočkov. Za delavce z manjšimi plačami je to navadno bridka beda, ker žive le od rok do ust. Novela skuša tako bedo, ki jo ni zakrivil delavec, zboljšati. V § 1154 b namreč določa, da mora gospodar v določenih primerih plačati za nekaj časa še mezdno, in sicer določa, če je delavec najmanj 14 dni zaposlen pri podjetniku in je brez svoje krivde zadržan, nadaljevati delo, tedaj ima pravico do mezde za en teden, naj je delal v akordu ali pa je imel časovno mezdno. Podjetnik pa ima pravico do tretjine bolniščine. Dninarjev se ta določba ne tiče.

Posamezni podjetniški listi se razburjajo zaradi te novele, češ, da bo delavce to zavaljalo k simulaciji, ker bodo dobili tedensko plačo in dve tretjini bol-

niščine. To, seve, ni nič novega. Saj so tudi ob uvedbi bolniškega in nezgodnega zavarovanja videli polno nevarnosti; so pač ti ljudje nasprotniki vsakršne socialne politike.

Važen je tudi § 1155. Po določbah tega paragrafa gre mezda delavcu, če je bil pripravljen opraviti delo, pa ga zaradi krivde podjetnikove ni mogel. Da se ogne spekulacijam delavcev, sme delodajalec odtegniti oni znesek, ki ga je delavec drugje zaslužil ali zaslužiti mogel. Če na primer sprejme podjetnik delavca, pa zaradi pomanjkanja surovin ni mogoče pričeti z delom, ima delavec pravico do mezde za odpovedno dobo ali vsaj za en teden, če se mezda izplačuje tedensko. Če je imel delavec priliko, delati drugje in zaslužiti, tedaj ima pravico službodavec tisti znesek odtegniti od mezde, ki mu jo ima plačati. Utrgati mu sme od dogovorjene mezde dotični znesek tudi tedaj, če delavec ni hotel nastopiti dela, za katero je imel priliko.

V § 1156 in 1156 a govori novela o službenem razmerju delavcev, ki žive v skupnem hišnem gospodarstvu z delodajalcem. Službodajalec mora za takega delavca, ki je že 14 dni v službi, oskrbeti za 14 dni preskrbo in zdravniško zdravljenje; če je v službi že pol leta, pa štiri tedne. Preskrba in zdravljenje se sme oskrbovati tudi v bolnici, ali pri tretjih osebah, če v to privoli uslužbenec. Če je delavec zavarovan zoper bolezen, si sme službojemalec tretjino zaračunati. Če ima uslužbenec preskrbo v delodajalčevi hiši, sme delodajalec zdravniške stroške in zdravila poravnati za mezdno bolnikovo. Če pa ti stroški presegajo mezdno, gre presežek na račun mezde. Kjer imajo bolniško zavarovanje, ne veljajo te določbe, ker skrbi za zdravniške stroške in zdravila bolniška blagajna.

Te določbe pa ne razveljavljajo določbe obrtnega reda ali zakona glede trgovskih nastavljenecv v kolikor so ugodnejše tam; te določbe imajo namen, podati splošna pravila, ki se morejo upoštevati. Neki podjetniški list priporoča, da naj obrtniki sprejmejo v službene pogodbe določbo, po kateri se uslužbenec ob koncu popolnoma plači, za primer, da bi bil zadržan. Opozorimo, da so določbe § 1156 in 1156 a obvezne ter da jih ne morajo razveljaviti posebni dogovori med podjetniki in uslužbenci.

Novi davki s § 14.

Novi davčni zakoni, ki jih je izdala vlada po § 14., stopijo takoj po razglasitvi v veljavo. Direktni davki se zvišajo z vojnimi dokladami. Zvišanje se izvrši po posebnem odstotnem ključu.

Vojna doklada znaša pri zemljiškem davku 80 odstotkov, pri pridobinskem davku prvega in drugega razreda 100 odstotkov, tretjega in četrtega razreda pa 60 odstotkov. Za ono pridobnino, ki ni uvrščena v razrede, če se plačuje manj nego 300 K davka, 60 odstotkov, če znaša davek več nego 300 K, 100 odstotkov.

Družbe, ki morajo polagati javno računo (delniške družbe, delniška društva, pridobitne in gospodarske družbe, družbe z omejenim jamstvom), bodo plačevale rentabilitetno doklado, ki se takole stopnjuje: če nosijo 6 odstotkov, se plača 30 odstotkov več, če nosijo do 10 odstotkov 40 odstotkov, do 12 odstotkov 50 odstotkov, do 14 odstotkov 70 odstotkov, še več pa 80 odstotkov.

Rentne doklade znašajo 100 odstotkov.

Doklade k dohodninskemu davku znašajo ob prejemkih v kronah

3000	2500	15
5200	7200	20
7200	10000	25
10000	14000	30
14000	20000	35
20000	26000	40
26000	32000	45
32000	40000	50
40000	48000	55
48000	56000	60
56000	64000	65
64000	75000	70
76000	100000	80
100000	140000	90
140000	200000	100
nad 200000		120

rednih davkov.

Doklada k tantjemam znaša 100 odstotkov.

Vojne doklade se bodo morale plačati, če se je odmera rednega davka že izvršila, brez posebnega poziva tudi že za leto 1916. Vojna doklada k osebni dohodnini doteče dne 1. decembra 1916. Za leto 1916. morajo službodavci vojno doklado odtegniti od plače v šestih mesečnih obrokih pričenši s 1. oktobrom.

Druga naredba po § 14 uvaža davek na petiva in kresila.

Ta znaša:

a) za žveplene užigalice 2 vinarja za zavojček, v katerem je več nego 90 kosov; za zavojčke, ki štejejo več kosov pa za vsakih 90 kosov po 2 vinarja;

b) za druge užigalice 2 vinarja do 60 kosov; za zavojčke po več nego 60 kosov za vsakih 60 in ostanek 2 vinarja;

c) za užigalne svečke 10 vinarjev za vsak zavojček, ki nima več nego 60 kosov; za večje zavojčke za vsakih 60 in ostanek po 10 vinarjev.

Užigalice in užigalne svečke, ki se užigajo na obeh konceh ali po večkrat, se obdavčijo po svoji užigljiivosti.

Žepna kresila, ki niso težja nego 25 gramov, 50 vinarjev.

Težja žepna užigala 1 krono.

Namizna in stenska svetila 3 krone pri kosu.

Užigalice in kresila, ki so se nahajala pred 18. septembrom v trgovini (od tega dne velja namreč obdavčenje), se obdavčijo naknadno. Le če davek ne bi znašal več nego 10 kron, se opusti obdavčenje. Od 1. do 18. septembra se kresila ne smejo prodajati. Nove tovarne za užigalice se brez dovoljenja vlade ne smejo ustanavljati. Vlada sme določiti za užigalice, kadar hoče, najvišje cene.

Zvišane so s tretjo naredbo tudi pristojbine na totilazator, igre in dirke.

Za račune velja kolek do 20 kron 2 vinarja, od 20 do 100 kron 10 vinarjev, od 100 do 1000 kron 26 vinarjev, za večje zneske 50 vinarjev.

Kolek za železniške vozne liste velja 1,20 K nad 5000 kilogramov teže (ali za cel železniški voz); sicer 30 vinarjev za vsak vozni list.

Vlada ceni te nove davke takole: Zvišani davek na žganje (februar 1916) in tobačna režija dajo 100 milijonov kron, 42 milijonov zemljiška doklada, 29 milijonov pridobniška doklada, 12 milijonov rentni davek, 3 milijone davek na tantijeme in 84 milijonov doklada k osebni dohodnini, 15 milijonov davek na užigala in 2 in pol milijona kron na hazardne stavke. Ti davki znašajo okroglo 400 milijonov. Dohodke bo pa vlada še pomnožila z zvišanjem poštinih pristojbin in železniške tarife, tako da utegnejo novi dohodki države znašati okolo 750 milijonov kron.

Briand o nemškem in francoskem imperializmu.

Nedavno je naglašal holandski list v članku o nemškem in francoskem imperializmu, da je francoski imperializem še nevarnejši nego nemški, zaradi tega ne bi mogle nevtralne države želeli, da bi v svetovni vojni zmagala ententa. Ta izvajanja so dala dopisniku holandskega »Telegraafa« povod, da je posetil francoskega ministrskega predsednika Brianda, mu povedal vsebino članka in ga potem vprašal, kakšno mnenje ima o stališču holandskega lista. Kakor poroča »Corriere della Sera« z dne 21. avgusta, je izjavil Briand na vprašanje dopisnika nekako takole:

Stvar je vedno ista. Vsi narodi nagibajo k imperializmu, edino izjemo dela Nemčija. Vojna je poskušnja za primero. Čudno je le to, da se nahajajo še zunaj Nemčije ljudje, ki verujejo bajko o francoskem imperializmu. Človek ne zaupa svojim ušesom, če sliši, da je ta imperializem nevarnost za nevtralce, zakaj imperializem pomeni vendar politiko izživanja, zavojevalno politiko. Nevtralci, ki imajo take nazore, se niso prav nič naučili iz zgodovine zadnjih petdesetih let. Vsak list francoske zgodovine zavrača take fantazije. Nikdar še ni nihče videl miroljubne dežele kakor je Francija. Koliko je morala pretrpeti, da je ohranila veliko dobroto miru! Vprašanje pa je, če ni ta potrpežljivost pripomogla, da se je vnela vojna, ker je sovražnika zavedla, da je napačno presojal moč in občutljivost narodne samozvesti Francozov. Francija je bila neprestano izživanja, tako v aferi Schnaebli 1887, s poletom Zeppelina na Francosko leta 1913, v spornih stvareh glede Casablance, Agadirja itd. Kljub temu, da je bil do gnan hudobni namen sovražnika, se je Francija vendar podvrgla razsodišču, ki jo je opravičilo, in se spustila v kočljive obravnave, ki so ji naložile marsikatero žrtev. Svet je priča, kako dobrohotno je ravnala Francija; in gotovo se je čudil nad potrpežljivostjo in zmernostjo njeno. In vendar nista mogli ne potrpežljivost, ne zmernost odvrniti katastrofe, ki jo je dovedla zavojevalna strast Nemčije. Hotela je, kakor nekdanj Bismarck, prisiliti Francijo, da napove vojno. Toda ker se Francija na izživanja ni ozirala in je hotela prepustiti Nemčiji vso odgovornost, se je Nemčiji zdelo potrebno, da je sama napovedala vojno sklicujo se na to, da so francoski letalci metali bombe na železnico pri Karlsruhe ni na Nürnberg, kar sedaj niti oficijelne nemške osebnosti

več ne trdijo. Briand je izjavil dalje, da ne more verovati, da bi se nevtralci, služeč zmagajo entente, bolj bali francoskega imperializma kakor nemškega, katerega prvi čin v tej vojni je bil podjarmljenje Belgije. Z nevtralci, ki izražajo take nazore, ni mogoče računati in taki nazori ne zasluži nikakršnega vpoštevanja.

Miroljubnega imperializma ni. Dоследno je, če Briand hoče zatajiti vsakršne imperialistiške namene v francoski politiki. Vendar pa je imperializem splošen pojav, ki ne tiči le v duši posameznega naroda, marveč ima vzroke v kapitalistiškem gospodarskem redu in v socialnem položaju evropskih narodov. Popolnoma napačno je torej, si beliti glavo o lepoti kaknega imperializma posebne nacionalne vrste.

K izplačevanju rezervnih deležev pri bratovskih skladnicah.

Skoro obenem z izbruhom vojne je stopil v veljavo tudi nezgodni zakon za rudarje. Oba dogodka sta prinesla nekaj nejasnosti v pravice rudarjev do bratovskih skladnic, in sicer določa zadnji odstavek § 14. cesarske naredbe z dne 7. aprila 1914 glede nezgodnega zavarovanja za rudarje:

Zaostali smrtno ponesrečenega, ki imajo pravico do nezgodnega zavarovanja, nimajo nobene pravice do provizije pri rudarski bratovski skladnici.

Ta določba torej jasno pove, da nimajo vdove in otroci smrtno ponesrečenega nikakršne pravice do provizije iz bratovske skladnice.

A vendar so si člani, ki smrtno ponesrečijo, pridobili pravice pri bratovski skladnici in čeprav vdove in otroci v zmslu omenjene cesarske naredbe nimajo pravice do provizije, se pridobljene pravice ne morejo kar tako razveljaviti, kar tudi nezgodni zakon za rudarje nikjer ne določa.

Taki člani so plačevali prispevke kakor vsi drugi, ki kdaj dobe provizijo in kakor oni, ki izstopijo iz bratovske skladnice in imajo pravico do rezervnega deleža po poteku enega leta. Enako, kakor tem, gre tudi zaostalim člani, ki je smrtno ponesrečil, vsaj ta pravica do deleža, ker po besedilu § 14. nezgodnega zakona, ne nastopi provizioniranje.

Pravica člana bratovske skladnice do rezervnega deleža pri bratovski skladnici je postala lastnina zavarovančeva in se ne more odvzeti ne njemu ne njegovim svojcem. Da je to naše naziranje pravilno, potrjuje tudi naredba c. kr. ministrstva za notranje stvari in ministrstva za javna dela z dne 11. februarja 1915 glede članov bratovskih skladnic, ki so vpoklicani v vojno.

Naredba pravi, da se mora rezervni delež za vpoklicance računati ter se postaviti med pasiva imetja bratovske skladnice.

S tem je povedano, da bratovske skladnice vsakemu vpoklicancu dolgujejo rezervni delež. Rezervni delež, ki si je dobil vpoklicanec do njega pravico, je njegova lastnina.

O tej stvari se še posvetujejo prizadeta ministrstva in izide v krakem naredba, kako je s pravicami v vojni padlih opravičencev do bratovskih skladnic in onih, ki so postali invalidni.

Stvarno je položaj tak, da če že zaostali po smrtno ponesrečenih članih bratovske skladnice ne dobe od bratovske skladnice provizijo, jim gre vsaj rezervni delež. Nadejamo se pa, da bo nova naredba rešila to vprašanje ugodno, ne da bi mi hoteli vnaprej usiljevati svojo sodbo.

Svetovna vojna.

Svetovna vojna se je silno razpasla. Bojne črte se daljšajo in luti boji so se pričeli na vseh važnejših bojiščih. Boji na Francoskem in na Ruskem bojišču so le obnovitev prejšnjih ofenziv. Isto velja tudi za Italijansko bojišče. Povsem novo pa je balkansko ognjišče vojne kuge, na katero gledajo z vso pozornostjo udeleženci vojne in nevtralci.

Ob italijanski bojni črti se nadaljujejo posamezni boji. Zlasti živahno deluje artiljerija. Do hude bitke je prišlo na Tirolskem, v ozemlju Rufredo, kjer so del ozemlja izgubile avstrijske čete, a ga s protinapadom zopet zasedle. Tudi sovražna letala so poletavala pogostejše nad pozicijami. Italijani se vsekakor še pripravljajo na ljutejše napade; priznavajo namreč sami, da jih čaka ob soški črti hud odpor do strani avstrijskih čet.

Na ruskem bojišču so se pa vneli naravnost luti boji v Voliniji ter v Karpatih, kjer skušajo Rusi sporedno operirati z desnim rumunskim krilom od Moldave pa do Tatarskega prelaza. Rusi imajo očitno namen prodreti v dolino Črne Tise proti ogrskemu mestu Körösmőze, a doslej so bili povsod njih napadi krvavo odbiti. Tudi pri Fundulu Moldovem so se razbil silni ruski sunki.

»Frankfurter Zeitung« poroča, da so izgubili Rusi v tridnevni boj pri Svinjuih v Voliniji 80.000 mož. Samo na mali fronti 15 km leži 17.000 mrtvih, vsi v eni vrsti, kakor da je udarila strela v nje.

Berlinski listi poročajo mnenje nemškega štabnega šefa Hindenburga, da je bojna črta ob ruski bojni črti tako močna, da je ruski naval, če se ponovi, ne bo mogel prodreti. Rusija utrijuje tudi Finsko, ker se boji, da bi ji Švedija napovedala vojno zaradi Finske, ki je nekdanj pripadala Švedski.

Najbolj zanimivo je postalo sedaj zopet balkansko bojišče. V Albaniji so Italijani prekoračili reko Vojušo, pa so se morali zopet umakniti na ono stran. Grčija je v pravih škripcih. V Solunu je nastala prava ustaja, kjer so ustaši pod protektoratom Sarraila obkolili grško vojaštvo in ga razorožili, sami pa zasedli vojašnice. Ententa je poslala zopet morinarico v Pirej pred Atene in zathevala, da mora Grčija poseči v vojno. Kakor vse kaže, se je kralj odločil za entento ter bo prej ali slej posegla tudi Grčija aktivno v to vojno. Ententa je prevzela kontrolo nad vsem grškim poštanim in brozajavnim prometom. Vsi dogodki na Grškem nas spominjajo na čine srednjeveških roparskih vitezov, le da te čine izvršujejo sedaj ustavne in »demokratske« upravljane države.

Bulgari nadaljujejo svoje operacije v Macedoniji. V fortih, ki so jih doslej zavzeli Bulgari, so dobili okolo 100 francoskih topov in jako mnogo municije. Niso pa tam več tako luti boji kakor so bili početkom ofenzive.

Proti Rumuniji so pričele bulgarske in nemške čete svoje operacije v Dobrudži. Bulgari so zavzeli Dobrič. Pričeli so v Dobrudži operirati, ker utegne biti napad naperjen proti rumunskim in ruskim četam, ki hočejo prodirati Bulgarom za hrbet, usodepoln za Rumunijo, kakor hitro razbijejo tam rusko invazijo preko Dunava in ob Črnem morju. Bitka se utegne vršiti med Ruščukom in Varno. Bulgarski uspeh bi tudi omogočal prodiranje proti glavnemu mestu Bukarešti. Vrše se tudi boji ob Dunavu pod Oršavo, kjer bi Rumuni radi prišli na srbska tla. Dokler ne bodo pokazale operacije proti Rumu-

niji z južne strani večjih uspehov, tudi ni pričakovati na Sedmograškem večjih akcij, kakor domnevajo vojni poročevalci.

Nad Bukarešto so napravili nemški Zeppelin polet, kjer so zmetali okolo 2500 kilogramov ekrazita, pomorska letala so pa obmetavala Konstanco. Rumuni utrjujejo z mrzlično naglostjo svoje glavno mesto Bukarešto.

Silno ljuti boji se vrše na francoskem bojišču z Angleži in Francozi. Kljub ogromnemu napadu v obeh oddelkih so dosegli Francozi in Angleži na terenu le malenkostne uspehe. V zadnjih dneh so pa odbili Nemci ob Mozi nove francoske napade.

Bitka ob Somei pa še ni končana.

V noči da 3. septembra je več pomorskih letalskih brodov izdatno obmetavalo z bombami trdnjavo London, utrjena kraja Yarmouth in Harwich ter tovarniške naprave vojaškega pomena v južnoizhodnih grofijah in ob Humberju. Dobri učinek napadov se je povsod opazil po močnih požarih in eksplozijah. Vsa pomorska letala so se vzlic močnem obstreljevanju vrnila nepoškodovana. Obenem se je zgodil napad armadnih letal na južno Angleško.

Iz Pariza se poroča, da je sedanja ofenziva drugi del velikega načrta, kdaj se započne tretji, se sedaj še ne more reči, vendar upajo zavezniki, da ga dovrš do zime.

Besnost bojev je dosegala sedaj domala vrhunec in če nastanejo še take komplikacije, ne more več nastati kaj hujšega. Vobče pa vlada mnenje, da sta obe glavni fronti tako trdni, da jih entente ne bo mogla omajati.

Domači pregled.

Ljudske in srednje šole na Kranjskem se začno dne 16. septembra. Ponavljalne šole pa 16. oktobra.

Državni poslanec sodrug Ign. Daszynsky je odložil svoj državnozborni mandat za Krakovo. Izstopil je tudi iz Poljskega odbora, ker se delovanje tega odbora ne strinja z njegovimi nazori. Klub poljskih socialno-demokratskih poslancev pa pozivlje Daszynskega, da naj obdrži svoj mandat, ker se hoče posvetovati o stvari na klubovi seji.

Umrl je dr. Karl Slanc, odvetnik v Novem mestu, dne 5. septembra v 66. letu svoje dobe. Pokojni dr. Karl Slanc je bil vrlo delaven mož, ki je spisal jako mnogo narodno- in gospodarsko - političkih člankov. Na svojem stališču je vztrajal vedno, neustrašeno je zagovarjal v obširnih člankih svoje nazore, ki so imeli često marsikaj dobrega zase. Dopisoval je mnogo tudi slovenskemu socialno-demokratskemu časopisu zlasti v zadnjih petnajstih letih. Slanc je imel vzorno knjižnico, iz katere je izpopolnjeval svoje bogato znanje. Politiško je deloval le s peresom in z osebno agitacijo, za mandate in častna mesta ni marjal. Tudi mi mu ohranimo časten spomin!

Jesenice. V nedeljo, dne 17. septembra se bo vršil društven shod Jeseniških kovinarjev ob 10. dopoldne pri Jeleni na Savi.

Jesenice. Tudi pri nas na Jesenicah draginja silno narašča. Liter mleka stane 44 vinarjev, kilogram krompirja 32 vinarjev, mast kilogram 16 kron. Meso se pa le redkokdaj dobi pri mesarjih. Zlasti je občutna draginja za tiste delavce, ki premalo zaslužijo in imajo največ nočno delo. Hranijo se večinoma s krompirjem in kuruznimi jedili.

Umri je nedavno na Jesenicah knjigovodja Anton Pongrac, ki je opravljal

tudi knjigovodstvo kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Listi poročajo, da je zapustil pri bratovski skladnici okolo 100.000 K primanjkljaja. Dne 2. septembra se je vršila zapuščinska obravnava v Radovljici o njegovem imetju.

Na c. kr. višji realki v Idriji se prične pouk 15. septembra 1916 in se bo nemo-teno vršil, kakor zdanji dve leti, ker radi vojne ni nobene nevarnosti. Starši in dijaki se torej opozarjajo na to temboj, ker je radi Gorice ondodna realka odpadla. Beguncem ne bo ne zadržka ne zadržega.

Z Goriškega. Prav mnogo naših sodrugov je moralo zaradi evakuacije zapustiti svoj kraj ter odriniti na odkazana jim bivališča. Ker je med temi begunci tudi mnogo naročnikov na »Delavca«, prosimo vse sodruge, katerih znanci so morali odpotovati, da nam sporoče njih naslove. Sodrug Štefan Perko, prej v Solkanu, sporoča, da se nahaja sedaj s svojo rodovino v Augeru št. 37 na Nižje Avstrijskem.

Določitev najvišjih cen za nadrobno prodajo krompirja. Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 31. avgusta določa najvišje cene za nadrobno prodajo krompirja: V nadrobni prodaji avstrijske letine 1916., to je pod 1 meter-skim stotom, se naslednje najvišje cene ne smejo preseči: za čas od 1. septembra do 15. septembra 1916 za prebran, čist in najmanj velik kakor kurje jajce 15 vinarjev kilogram, neprebran 13 vin.; od 16. septembra 1916 do 28. februarja 1917: prebran, čist in najmanj velik kakor kurje jajce 12 vin. kilogram, neprebran 10 vin.; od 1. marca 1917 po 14 vin., oziroma 12 vin. kilogram. Cene veljajo tudi za uvožen krompir.

Prodajne cene sočivja za prodajo na Kranjskem. Cena je določena za kilogram fižola 86 vin., za neluščen grah 86 vin., za oluščen grah 1 K 24 vin.

Poraba masti in olja. Ministrstvo notranjih del je sedaj določilo množino masti in olja, ki bo dovoljena na uradna nakazila dobivati. Za sedaj je določeno, da se bo dobilo za osebo in na teden 180 gramov masti in olja, oziroma 148 gramov sirove masti; telesno težko delujoči ljudje bodo dobivali 150 gramov masti ali olja ali 180 gramov sirove masti.

Ureditev cen za govejo živino na Štajerskem. Štajerska namestnija je določila za govejo živino od 1. septembra naprej sledeče vodilne cene za prodajo goveje živine (od hleva za kilogram žive teže): pri klavni živini: voli 3 K 50 v, 3 K 20 v in 2 K 90 v; biki in telice 3 K 30 v, 2 K 90 v in 2 K 50 v; krave 3 K 10 v, 2 K 60 v in 2 K 10 v; teleta 3 K in 2 K 60 v; pri plemenski in vprežni živini: voli 3 K 50 v; breje krave in telice 3 K 20 v do 3 K 40 v; molzne krave 3 K 30 v do 3 K 50 v; za živino pod 2 letoma 3 K 20 v do 3 K 50 v. Za plemensko in vprežno živino so se zvišale cene, ker veljajo za tako živino višje cene tudi v sosednih kronovinah na Ogrskem.

Sirovo maslo prodajajo v Trstu v prodajalnah aprovizacijske komisije po 9 K 12 vin. kilogram. Na osebo je določena jedna osminka kilograma. — Jajca se prodajajo po 22 vin., ne more se dobiti na dan več kot tri na osebo in ne več kot 15 skupaj. Seveda se dobi vse le proti izkaznicam za živila. — Slanina se dobiva po 9 K 60 vin., mast po 10 K.

Odprava nočnega dela pri pekovski stroki. V Nemčiji in na Ogrskem so že odpravili nočno delo v pekovski stroki. Dne 12. avgusta so imeli tudi na Dunaju posvetovanje o tej stvari. Peki in pekarije se protivijo, ali če se že odpravi nočno delo, naj velja to samo za čas vojne.

Zastopniki organizacije so naglašali, da se naj nočno delo sploh odpravi; kar je drugod mogoče bo šlo tudi pri nas. Na podlagi razprav bo vlada sklepala in odredjala dalje. Pekovski delavci se smejo nadejati, da bo nočno delo v kratkem odpravljeno.

Interpelacije v ogrskem državnem zboru. Usoda Sedmograške je na Ogrskem potisnila v ozadje vsa druga vprašanja. Vloženih je bilo več interpelacij. Poslanec Zboray je interpeliral, zakaj niso bili sedmograški prelazi utrjeni in zakaj ni bilo tam več vojaštva. Poslanec Huszar je interpeliral, če hoče vlada poklicati na odgovor tiste svoje organe, ki so krivi, da je prebivalstvo 14. komitatov moralo pri begu pustiti vso žetev in vso živino. Poslanec Barthos je interpeliral, če hoče preklicati vlada svoj ukaz, da cenzura ne sme popisovati položaja sedmograških beguncev. Podana je tudi interpelacija glede bivšega avstro-ogrskega poslanika v Bukarešti grofa Czernina.

Najlepši zgodovinski film v Kino Central v deželnem gledališču v soboto 9., v nedeljo 10. in v ponedeljek 11. septembra. Zopet nam nudi nekaj izrednega Kino Central v deželnem gledališču. Velika zgodovinska drama iz angleške zgodovine iz časa kralja Edvarda IV. po delih Shakespearea in Kazimira Delovigneja se razvija pred našimi očmi. Velikostni prizori, a obenem prizori polni groze, genljivi prizori materinske ljubezni kraljice Elizabete, prizori neprimerne krutosti vojvode Gloucestra, brata kralja Edvarda IV., ki je umoril kralja in njegovega otroka princa Jorškega in princa Waleškega, da bi sebi postavil na glavo angleško krono. Ta film spada v vrsto največjih zgodovinskih filmov in bo tudi v Ljubljani zbudil največjo pozornost. To je film, o katerem se bo še dolgo časa govorilo.

Svetovni pregled.

Avstrijski letalci so obmetavali dne 4. septembra z bombami Benetke in naprave pri Grado. Eno letalo se ni vrnilo.

Dovolj imajo vojne, ki je nastala po krivdi angleških ministrskih zločincev. S srčnimi besedami je označil odločni italijanski socialno-demokratski list »Avanti« to dejstvo. Kar pravi o italijanskem ljudstvu, bo povsod mogočno vplivalo. List piše — ne da bi cenzura pri tem ovirala: »Taki zločinci, ki jim sodi življenje od danes do jutri in vedo, da se bliža njih konec — kri Casementova kliče po maščevanju —, se oklepajo sedaj vsakršne bilke. Ali menita Asquith in Grey da bosta mogla zopet zvaliti krivdo na neumnih žrtvah nedolžnih ljudi na Nemčijo? Res smo mnogo doživeli od Anglije, kar presega naš razum. Cel narod je postal žrtev nesramnih laži, ki jih je raztrosila peščica lopovov... Vojna pa mora vendar le biti končana; mi vsaj je imamo dovolj. In če se bo angleški narod upiral, potem bomo morali porabiti skrajne pomočke represalij. Anglija nam je vendar pokazala, kako moramo spoštovati pogodbe. Raztrgajmo londonsko pogodbo in konec! Vsak zase. Čas je, da pade zagrinjalo čez to ljudsko dramo. Laži, obrekovanja, bahaštvo zločincev v ministrskem fraku, nas ne smejo več ovirati od dovedbe do konca, pa naj velja, kar hoče«.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Vabi svoje člane na redna članska zborovanja,

ki se bodo vršila:

Za okrožje Tržič: 17. septembra popoldne v Tržiču pri Pelarju. Začetek ob 3. uri popoldne.

Za okrožje Vič - Glinca - Rožna dolina: 23. septembra zvečer na Glincah v Ameriki. Začetek ob 8. uri.

Za okrožje Jesenice - Sava: 24. septembra ob 3. uri na Savi pri Werglesu.

Za okrožje Koroška Bela: 24. septembra ob 5. uri popoldne pri Hkavcu na Javorniku.

Za okrožje Udmat: 29. septembra v Udmatu pri Pavšku. Začetek ob 8. uri zvečer.

Za okrožje Ljubljana: 30. septembra v Ljubljani, pri Perlesu. Začetek ob 8. uri zvečer.

Za okrožje Sp. Šiška: 2. oktobra v Sp. Šiški pri Sternu. Začetek ob 8. uri zvečer.

V Ljubljani 1. septembra 1916.

Načelstvo.

Nadzorstvo.

Žepni koledar za leto 1917

izide prav kmalu. Cena mu bo K 1.20, po pošti 10 v. več. Vsebina bo bogateja nego je bila lani. Organizacije in zaupnike vabimo, da koledar čimprej naroče pri: „Založba delavskih žepnih koledarjev“ v Ljubljani, Še-lenburgova ulica šte. 6. I.

Kolesarji

kateri vsled vojaške dolžnosti ne morejo rabiti kolesa, se naprošajo, da stopijo z nami v zvezo vsled nakupa zračnih cevi (Luftschläuche) in gumijevih plaščev (Laufdecke). Mi plačujemo za omenjeno blago najboljšo ceno, za katero si bode vsak po vojni lahko novo kupil.

IVAN JAX & SIN Ljubljana.

Rudarski koledar za leto 1917

izide prav kmalu. Cena mu bo K 1.20 po pošti 10 vin, več. Vsebina bo bogateja nego je bila lani. Organizacije in zaupnike vabimo, da koledar čimprej naroče pri: „Založba delavskih žepnih koledarjev“ v Ljubljani, Še-lenburgova ulica šte. 6. I.

„SIDA LIMONADNI PRAŠEK“ (velja 40 vin.) ter da tri do štiri kupice izvrstne žeje tešče osvežujoče pijače. Neobhodno potrebno za vojake, izletnike (turiste) in za domačo rabo. — SIDA MALINI PRAŠEK (velja 40 vin.) služi v izdelavo 1 1/2 fruta izvrstne malinje marmelade, kakor tudi kot nadomestilo za naravni malinovec. — SIDA MED (velja 35 vin.) in je najcenejša in najboljša jed s kruhom, sobito kot maža za kruh. Novost za pecivo, SIDA PRAŠEK ZA PEKO (imenovan Eikrem-Bäckpulver, v violetnem ovoju nadomešča pri vsakovrstnih pecivih izbojno jajči rumenjaki in drože (kvas). Je izvrsten pomoček pri izdelavanju peciva v gospodinjstvu. 1 zavojček stane 20 v. Pošilja se po pošti najmanj za 2 kroni po povzetju. Naroča se pri JOS. BERDAJS, LJUBLJANA št. 5, Zeljarska ulica.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Replč, št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznica za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraljger Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznica za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

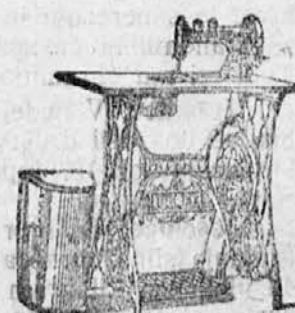
Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stoj in franko.